

DO 14 februari 2019 om 20.00u

Moneta Nova: de munt in de middeleeuwen

JOHAN VAN HEESCH

De munt is een massaproduct, waarvan soms honderdduizenden exacte kopieën op zeer korte tijd werden vervaardigd. In bepaalde periodes was deze productie ook wisselend. Er stond geen waarde op de munten vermeld en de overheid kon spelen met de koers en het gehalte. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat haast elke graaf of hertog zijn eigen munt wensde te maken. De strijd om het muntrecht en de centralisatie van de muntslag waren een bijna constant gegeven tijdens de middeleeuwen. Omdat er zo veel munten van verschillende origine door elkaar circuleerden, was het soms ook erg verwarrend om een eenvoudige betaling uit te voeren. Bovendien werd er gerekend met rekenenheden en veranderde de waarde van de munt geregeld, vooral in de 14e en 15e eeuw. Genoeg dus om iedereen – misschien ook u? – in de war te brengen!

In deze lezing gaat veel aandacht naar de productiewijze van de munt, de evolutie van de munt en het muntgebruik van de 5e tot in de 15e eeuw in de Lage Landen. Ook voorbeelden uit het muntatelier van Mechelen in de 14e en 15e eeuw komen aan bod.

.....
Prof. Johan van Heesch studeerde geschiedenis aan de Ugent en behaalde zijn doctoraat in de archeologie aan de KU Leuven. Hij is conservator van het Penningkabinet van de Koninklijke Bibliotheek van België en doceert numismatiek aan de KU Leuven en aan de UC Louvain. Behalve oud-voorzitter van het Koninklijk Belgisch Genootschap voor Numismatiek is van Heesch ook codirecteur van de 'Revue belge de Numismatique'. Zijn onderzoek spitst zich vnl. toe op de muntcirculatie en het muntgebruik van de Romeinse tijd. Als verantwoordelijke van de rijkscollectie van munten- en penningen reikt zijn scope evenwel tot in de moderne tijden.

Philippe de Stowe, Johannes van Bribard, gouden muntstuk (voor- en achterzijde), Mechelen, 1384, 2000 Koninklijke Bibliotheek van België, Penningkabinet

DO 14 maart 2019 om 20.00u

Een belasting op idioten? De loterij in de Nederlanden tussen 1440 en 1600

JEROEN PUTTEVILS

In de 15e en 16e eeuw raakten steeds meer overheden, kooplieden, financiers en ambachtslieden in financiële problemen. Bestaande oplossingen om hun schulden te delgen volstonden niet meer. Op zoek naar een creatieve oplossing organiseerde de Brugse overheid rond 1440 de eerste loterij in de Nederlanden: deelnemers legden een kleine som geld in en hoopten een grote prijs te winnen. Deze simpele formule werd al gauw razend populair en verspreidde zich als een olievliek over de Nederlanden. Hoewel de Nederlanden niet de uitvinder van de loterij waren – de Italiaanse stad Genua startte ermee in 1374 – kende het fenomeen hier toch de meest spectaculaire en vroege ontwikkeling.

Ook in Mechelen werden heel wat loterijen georganiseerd met een grote variëteit aan prijzen. Het fenomeen gaf zelfs aanleiding tot een nieuw literair genre: de loterijprose, versjes van individuele lotekopers die voorgelezen werden tijdens de trekking. Die trekking werd overigens steeds meer een stedelijk spektakel.

De morele ambiguïteit rond loterijen riep uiteraard vragen op. Heiligde het doel de middelen? Was het omwille van leifdadigheid, de aanleg van infrastructuur of de betaling van schulden geoorloofd om geld te ontfuselen aan burgers, die misschien beter zouden sparen? Op tijd en stond kwam er een tijdelijk verbod op loterijen en aan het einde van de 16e en het begin van de 17e eeuw kwam het tot een complete stilstand, zowel in de katholieke Zuidelijke Nederlanden als in de protestantse Republiek in het noorden. Ook toen al wezen verschillende moralisten op de dubieuze natuur van kansspelen: is het geen vrijwillige belasting op mensen die geen kaas gegeten hebben van kansrekening?

.....
Jeroen Puttevils is professor laatmiddeleeuwse geschiedenis aan het Centrum voor Stads geschiedenis van de Universiteit Antwerpen. Hij doet onderzoek op het snijpunt van cultuur- en economische geschiedenis en meer specifiek over verwachtingen en toekomstvisies en hun rol bij de beslissingen die mensen in de late middeleeuwen en de vroegmoderne periode namen. Ook de praktijken van kooplieden en financiers en (uiteraard) de geschiedenis van de loterijen in de Nederlanden en Europa neemt hij onder de loep. Over de geschiedenis van de loterijen schrijft Jeroen Puttevils ook een blog: okroepvanvrouwefortuin.wordpress.com.

Basin met vijfhandvaten van Meisje Spanja, Brugse 1566 – 1567 © DINA Antwerpen, Foto Hugo Maertens

DO 28 februari 2019 om 20.00u

De Berg van Barmhartigheid: pandjeshuizen en armenzorg tijdens het Ancien Regime

HADEWIJCH MASURE

In deze lezing belicht Hadewijch Masure de geschiedenis van het hof van Busleyden als Berg van Barmhartigheid, in de bredere context van sociale voorzieningen in de stad. Bergen van Barmhartigheid waren pandjeshuizen: mensen konden er aan een lage rente geld lenen in ruil voor een voorwerp dat ze in pand gaven. Konden ze hun rente niet aflossen, dan hield het pandjeshuis het ringeleverde voorwerp. Vanwege de lage rente en de kleine bedragen die konden worden geleend, werd de instelling beschouwd als een vorm van sociale zorg.

In welke tijdsgeest kwamen deze pandjeshuizen tot stand, en vanwaar de vreemde naam? Wie maakte gebruik van de pandjeshuizen en welke voorwerpen lieten deze gebruikers achter? Hoe paste de Berg van Barmhartigheid in de bredere context van armenzorg en sociale voorzieningen? Welk zorgaanbod bestond er in vroegmodern Mechelen? We bekijken of de Mechelse casus uniek was en hoe de situatie eruit zag in andere Europese steden.

.....
Hadewijch Masure werkt aan de Universiteit Antwerpen een doctoraat af over armenzorg in Mechelen en de Zuidelijke Nederlanden van 1250 tot 1600. Ze verzorgde tal van lezingen en publicaties over dit thema. Meer info over haar onderzoek vind je op www.uantwerpen.be/hadewijch-masure.

Renaissancedeuren en het Hof van Busleyden, F. Stroobant © Stadsarchief Mechelen www.regionaleberedbank.be

14 FEBRUARI, 28 FEBRUARI, 14 MAART, 28 MAART
MUSEUM HOF VAN BUSLEYDEN
ZAAL DODOENS, FREDRIK DE MERODestraat 65, 2800 MECHELEN
WWW.HOFVANBUSLEYDEN.BE / #HOFMECHELEN

KLINIKEN IN DE MUSEUM HOF VAN BUSLEYDEN

sneedige vertellingen uit de coulissen van het Mechelse erfgoed

Soirée MuzE neemt je mee achter de coulissen van het Mechelse erfgoed. We nodigen telkens een deskundige uit die je gepassioneerd én op een toegankelijke manier vertelt over zijn of haar onderzoek. Zo maak je kennis met de vele gezichten van erfgoed en leer je meer over de petite histoire en de mijlpalen uit onze geschiedenis. Elke reeks van Soirée MuzE telt vier lezingen en heeft een centraal thema als rode draad.

In februari en maart 2019 laat Soirée MuzE het geld rollen in de reeks **KLINIKENDE MUNT**. Hoe werden vroeger munten geslagen en waarom maakte elke graaf of hertog zijn eigen exemplaren? Wat als je om geld verlegen zal in een tijd toen woekeraars enorme rentes vroegen op een lening? Bood het pandjeshuis soelaas? Of moest je hopen op het winnende lot uit de loterij? Moralisten en kunstenaars hadden alvast hun bedenkingen bij het winstbejag en de hebzucht van hun tijdgenoten.

Neem plaats in de nieuwe Zaal Dodoens, geniet van de lezingen en leg je vragen voor aan de sprekers. Dankzij de infomap kan je het onderwerp van de lezingen thuis verder uitpluizen. Laat je verleiden door de snedige vertellingen uit de coulissen van het Mechelse erfgoed!

Soirée MuzE is een initiatief van Musea en Erfgoed Mechelen in samenwerking met Vormingplus regio MCHelen.

Opgelet: kaarten kopen voor een hele reeks kan enkel bij UIT in Mechelen.
Hallestraat 2-4-6, 2800 Mechelen, T 070 22 28 00
www.uitmmechelen.be

MUSEUM HOF VAN BUSLEYDEN – ZAAL DODOENS

Frederik de Merodestraat 65

2800 Mechelen

hvb@mechelen.be

WWW.HOFVANBUSLEYDEN.BE

Een wegbeschrijving vind je op www.hofvanbusleyden.be/bezoek.

Het gebouw is toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Slechtthorenden kunnen gebruik maken van de ringleiding.

070 33 07 00
V.U. Heild de Nijl, Pla-Croce Markt 31, 2800 Mechelen / info@v.u.be

13
Hof van Busleyden
Museum van de
Middeleeuwen

Vlaanderen
Vorming plus

UIT
Vorming plus

UIT
in Mechelen

TICKETS
RESERVEREN

Tickets kan je op voorhand reserveren bij UIT in Mechelen. Je betaalt hier 2 euro administratiekosten per transactie. Wij je meerdere lezingen wil volgen, dan reserveer je de tickets dus best allemaal tegelijk.

Aan de balie in het Hof van Busleyden kan je ook terecht voor tickets in voorverkoop (ter plekke). Als er op de avond van de lezing zelf nog plaatsen beschikbaar zijn, worden deze verkocht tot 19u55. Aan de balie in het Hof van Busleyden betaal je geen administratiekosten.

Opgelet: Zaal Dodoens heeft een beperkte capaciteit. Enge de zaal volzet, sluiten we de verkoop af. Tickets die bij UIT werden gereserveerd maar nog niet betaald, worden doorverkocht als ze om 19u55 niet zijn opgehaald.

TARIEVEN

Basisprijs € 5,00
UITPAS met kansenticket € 1,00
(een drankje inbegrepen)

Wij je de hele reeks volgen en koop je de vier tickets tegelijk? Dan kan je gratis een lezing naar keuze bijwonen uit een volgende reeks. Je ontvangt hiervoor een code. Met deze code kan je terecht aan de balie van UIT in Mechelen. Je kan ze ook gebruiken wanneer je je tickets online bestelt.

Opgelet: kaarten kopen voor een hele reeks kan enkel bij UIT in Mechelen.